

Nr 49.

Ankom till riksdagens kansli den 29 april 1920 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckta motioner om löneförbättring för vaktmästarna i riksbanken och riksgäldskontoret samt tjänsteinnehavarna vid riksdagens hus.

I två inom riksdagen väckta likalydande motioner, nämligen inom första kammaren nr 26 av herrar *Wickman* och *Lindley* samt inom andra kammaren nr 75 av herrar *Bäcklund*, *Lovén* och *Borggren* hemställas,

»att riksdagen ville besluta, att vaktmästarna i riksbanken måtte i lönehänseende jämnställas med de s. k. kommunikationsverken samt placeras i den för nämnda verk från den 1 nästinstundande juli gällande lönestats 3 lönegrad, samt att

semester och övriga förmåner, som komma att gälla för här ovan nämnda verks personal, även måtte tillerkännas vaktmästarna i riksbanken, samt slutligen

att den nya staten må tillämpas från den 1 nästinstundande juli».

Till stöd för ifrågavarande framställning hava motionärerna anfört följande:

»Härmed tillåta vi oss undertecknade att genom denna motion draga under riksdagens prövning frågan om förbättrade löner för vaktmästarna vid riksbanken.

Genom den lönestat, som 1919 års riksdag fastställde för bemälda vaktmästare, utgöra lönerna för närvarande:

vid huvudkontoret:

lön 1,500 kronor, tjänstgöringspenningar 700 kronor, härtill komma 3 ålderstilllägg å 100 kronor efter 3, 6 och 9 års tjänstgöring, begynnelselönen är sålunda 2,200 kronor och slutlönen 2,500 kronor;

vid kontoren i Göteborg och Malmö:

lön 1,000 kronor, tjänstgöringspenningar 750 kronor, ålderstilllägg lika med huvudkontoret, begynnelselönen är sålunda 1,750 kronor, samt slutlönen 2,050 kronor. Härtill kommer fri bostad med lyse och värme eller ersättning därför;

vid alla övriga kontor:

lön 900 kronor, tjänstgöringspenningar 700 kronor, ålderstilllägg lika med huvudkontoret, begynnelselönen är sålunda 1,600 kronor och slutlönen 1,900 kronor. Härtill kommer fri bostad med lyse och värme eller ersättning därför.

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 8 saml. 35 häft. (Nr 49.)

I betraktande av arten av det arbete dessa vaktmästare utföra och det stora ansvar som påvilar dem, vilket troligen icke har sin motsvarighet inom andra statens verk, våga vi påstå, att dessa löner äro alldeles för knappt tillmätta, ty det är uppenbart, att där det gäller penningar eller värdesaker av alla de slag, som förekomma inom riksbanken, fordringarna måste vara stora på personalen, och då måste även tillses att lönerna stå i en viss överensstämmelse med fordringarna. Genom den lönestat, som 1919 års riksdag fastställde för t. ex. kommunikationsverken, har dessa verks personal erhållit behöfliga förbättringar i sina löner. Då vi anse, att riksbankens vaktmästare genom sitt grannliga och ansvarsfulla arbete böra komma i nivå med dessa verk i lönehänseende och övriga därmed förbundna förmåner, våga vi vördsamt hemställa:

att riksdagen ville besluta, att vaktmästarna i riksbanken måtte i lönehänseende jämnställas med de s. k. kommunikationsverken samt placeras i den för nämnda verk från den 1 nästinstundande juli gällande lönestats 3 lönegrad, samt att semester och övriga förmåner, som komma att gälla för här ovan nämnda verks personal, även måtte tillerkännas vaktmästarna i riksbanken, samt slutligen att den nya staten må tillämpas från den 1 nästinstundande juli.»

Under hänvisning till motiveringen i berörda motion hava vidare herrar *Bäcklund*, *Lovén* och *Borggren* i en inom andra kammaren väckt motion nr 174 hemställt, »att avlöningen till vaktmästarna i riksgäldskontoret samt till tjänstinnehavare vid riksdagens hus måtte höjas med samma belopp, som kan varda bestämt för vaktmästarne i riksbanken.»

Utskottet har beträffande förenämnda, till utskottet hänvisade framställningar inhämtat yttrande från fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret.

*Fullmäktige
i riksbanken.*

I en till utskottet inkommen skrivelse av den 11 mars 1920 anföra fullmäktige i riksbanken:

»Genom remiss av den 13 februari 1920 har utskottet begärt fullmäktiges yttrande över en av herrar Wickman och Lindley i första kammaren samt över en av herr Bäcklund m. fl. i andra kammaren väckt motion angående löneförbättring för vaktmästarna i riksbanken. Samtidigt som fullmäktige yttra sig över dessa motioner, anhålla fullmäktige få till utskottet överlämna och avgiva utlåtande över en av vaktmästarna vid huvudkontoret till fullmäktige ingiven, till utskottet ställd skrivelse i enahanda syfte som ovannämnda motioner.

Till en början anhålla fullmäktige få lämna en redogörelse för vaktmästarnas nuvarande löneförmåner.

Enligt den från och med år 1919 gällande regleringen av vaktpersonalens avlöningsförmåner har *vaktmästare* i riksbanken följande inkomst vid huvudkontoret:

| | |
|------------------------------|----------------|
| Lön | kronor 1,500:— |
| Tjänstgöringspenningar | » 700:— |

Summa kronor 2,200:—

jämte tre ålderstillägg à 100 kronor efter resp. 3, 6 och 9 års tjänstgöring.

Härtill kommer fri uniformsbeklädnad, bestående av mössa, kavaj, väst och byxor av kläde samt vinter- och höstpaletå. För sommartid lämnas uniform av hamptyg.

Beträffande vaktmästarnas uniformer av kläde gälla följande slitningstider:

- för byxor $\frac{3}{4}$ år,
- » mössa, kavaj och väst 1 år,
- » vinter- och höstpaletå 3 år för vaktmästare med utegöromål och 5 år för övriga vaktmästare.

Sommaruniformen förnyas i regel varje år.

De av vaktmästarna, som bestrida lokalvakter, få därjämte vartannat år 1 par lakan, örngott och 2 handdukar.

Av vaktmästarna äro 6 stycken så kallade postvaktmästare och 3 stycken inkassere och åtnjuta såsom sådana vardera ett arvode av 600 kronor om året, vilket arvode får behållas under semesterledighet.

4 av vaktmästarna åtnjuta vardera för putsning av mässingsbeslag, dörrhandtag och dylikt ett årligt arvode av likaledes 600 kronor.

Med 2 av vaktmästarna är avtal träffat om besörjande av fönsterputsningen i banken mot en för närvarande utgående årlig ersättning av 425 kronor till dem var.

Slutligen utgår sedan den tid, banken var förlagd vid Järntorget, ett hyresbidrag av 75 kronor om året till en var av 4 bland de äldsta vaktmästarna, för att de skulle vara boende i närheten av banken och lätt kunna tillkallas i händelse av eldfara. I mån av dessa vaktmästares avgång från tjänsten komma hyresbidragen att bortfalla.

Av det föregående framgår, att av huvudkontorets 21 ordinarie vaktmästare 9 stycken åtnjuta särskilda arvoden för arbete i tjänsten och 6 stycken beretts tillfälle till extra inkomst för särskilt utförda arbeten för bankens räkning.

Bortsett från dyrtidstillägg samt hyresbidraget och den lilla naturaförmånen av vissa linnepersedlar torde alltså årsavlöningen för de äldre av huvudkontorets vaktmästare kunna beräknas sålunda:

| | |
|---------------------------------------|----------------|
| Lön | kronor 1,500:— |
| 3 ålderstillägg..... | » 300:— |
| Tjänstgöringspenningar | » 700:— |
| Uniformsbeklädnad, värderad till..... | » 400:— |
| Arvode..... | » 600:— |

Summa kronor 3,500:—

Att, såsom vaktmästarna själva begära, föreslå dem till lika avlöning med de till 6:te lönegraden i kommunikationsverkens avlöningsreglemente hänfödda befattningshavare torde svårligen kunna göras, utan torde vaktmästarna, vilket ock av motionärerna föreslås, ej kunna räknas högre än till 3:dje lönegraden vid kommunikationsverken. Sistnämnda lönegrad upptager såsom slutlön i dyraste ortgruppen efter 12 års tjänst ett belopp av 3,486 kronor eller ungefär lika mycket som det beräknade värdet av vaktmästarnas högsta avlöningsförmåner, 3,500 kronor.

Endast för de yngre bland vaktmästarna, som ännu ej erhållit ålderstillägg och ej uppbära något särskilt arvode, skulle avlöning enligt 3:dje lönegraden av kommunikationsverkens avlöningsreglemente vara till egentlig fördel. Lägsta lönen i dyraste ortgruppen av nyssnämnda lönegrad är nämligen 2,832 kronor och lägsta avlöning för vaktmästare vid riksbankens huvudkontor uppgår, inklusive uniformsbeklädnad, till 2,600 kronor.

Om vaktmästarna likställas med 3:dje lönegraden vid kommunikationsverken, torde vice brandmästaren och övervaktmästaren böra hänföras till resp. 4:de och 5:te lönegraderna vid nämnda verk.

För vice brandmästaren utgöra avlöningsförmånerna, beräknade på samma sätt som för vaktmästarna:

| | |
|-----------------------------------|----------------------|
| Lön | kronor 1,500:— |
| 3 ålderstillägg | » 300:— |
| Tjänstgöringspenningar | » 850:— |
| Uniformsbeklädnad | » 400:— |
| Bostad med bränsle och lyse | » 600:— |
| | <hr/> |
| | Summa kronor 3,650:— |

eller i det närmaste lika mycket som högsta avlöning i dyraste ortgruppen av 4:de lönegraden i kommunikationsverkens avlöningsreglemente, som utgör kronor 3,672:—

Vice brandmästaren ombesörjer för närvarande putsningen av den elektriska armaturen mot en ersättning av 280 kronor om året.

Övervaktmästarens avlöningsförmåner utgöra:

| | |
|-----------------------------------|----------------------|
| Lön | Kronor 1,900:— |
| 3 ålderstillägg | » 300:— |
| Tjänstgöringspenningar | » 1,050:— |
| Uniformsbeklädnad | » 400:— |
| Bostad med bränsle och lyse | » 700:— |
| | <hr/> |
| | Summa kronor 4,350:— |

vilket belopp överskjuter det för dyraste ortgruppen i 5:te lönegraden av kommunikationsverkens avlöningsreglemente angivna högsta avlöningsbeloppet, som utgör

kronor 4,104:—

Maskinistens avlöning överensstämmer i det hela med övervaktmästarens avlöning och skiljer sig från denna endast därigenom, att maskinisten icke har fri uniformsbeklädnad. Däremot åtnjuter han för skötsel av pansardörrarna m. m. ett årligt arvode av 600 kronor.

Biträdande maskinistens kontanta avlöning är lika med vice brandmästarens, men biträdande maskinisten åtnjuter varken förmånen av bostad eller uniformsbeklädnad utan endast vissa arbetskläder.

För vaktpersonalen i landsorten gäller beträffande naturaförmåner, att samtliga med nedan angivna tvenne undantag åtnjuta förmånen av fri uniformsbeklädnad samt bostad med bränsle och lyse. Den kontanta avlöningen utgör:

Vid kontoren i Göteborg och Malmö:

för vaktmästare lägst 1,750 kronor och högst 2,050 kronor,

» gårdskarlar » 1,300 » » » 1,600 »

Vid de mindre kontoren:

för vaktmästare lägst 1,600 kronor och högst 1,900 kronor.

De båda ovan nämnda undantagen äro dels en vaktmästare i Malmö, som i stället för bostad erhåller en kontant ersättning av 300 kronor om året, och dels gårdskarlen i Malmö, vilken icke har uniformsbeklädnad.

De huvudsakligaste fördelarna för vaktpersonalen vid övergång till avlöning enligt kommunikationsverkens avlöningsreglemente skulle bliva följande:

Ett fjärde ålderstillägg;

Ålderstillägg vid ingången av kalenderkvartalet näst efter det tjänstetiden i den lägre löneklassen tilländagått;

Extra ordinarie, som befordras till ordinarie, får för erhållande av ålderstillägg räkna sig till godo sin extratid utöver 3 år;

Kostnadsfri ledighet vid sjukdom och semester under sammanlagt högst 45 dagar;

Oavkortad lön vid förbud för tjänstgöring till förekommande av smittofara;

Semester beroende av levnadsålder (intill 40 år 20 dagar, därefter 30 dagar);

Läkarevård och läkemedel för egen person;

Flyttningskostnadsersättning vid transport eller befordran till annan ort;

Begravningshjälp med $\frac{1}{10}$ av årslönen, dock högst 500 kronor.

Nackdelarna äro:

Skyldighet att låta sig förflytta;

Förmånen av fri bostad bortfaller (bostaden skall ersättas med hänsyn till prisen å vederbörlig ort;)

Tjänstedräkten skall ersättas.

I avlöningsreglementet för kommunikationsverken äro avlöningarna inom de särskilda lönegraderna fördelade i 7 ortsgrupper (A—G) efter de för orterna gällande allmänna levnadskostnaderna. Någon motsvarighet härtill har hittills ej funnits för riksbankens befattningshavare.

Om vid övergång för riksbankens vaktpersonal till avlöning enligt kommunikationsverkens avlöningsreglemente huvudkontorets personal hänföres till den dyraste ortsgruppen, återstår att placera landsortens personal i lämpliga ortsgrupper efter den utredning, som kan bliva verkställd rörande de för orterna gällande allmänna levnadskostnaderna.

Avlöningsreglementet för riksbanken är för närvarande enhetligt med likformiga bestämmelser för alla befattningshavare i banken. Denna enhetlighet skulle brytas, om för vaktpersonalen ett avlöningssystem komme att gälla och för övriga tjänst innehavare ett annat. En sådan olikhet i avlöningsförhållandena inom samma verk torde knappast kunna anses lämplig. Det synes därför fullmäktige, att med nyreglering av vaktpersonalens avlöningsförhållanden torde böra anstå, tills en nydaning av riksbankens avlöningsstat i sin helhet företages, och tidpunkten, då detta kommer att ske, torde icke vara avlägsen.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 31 december 1919 har löneregeringskommittén erhållit uppdrag att verkställa utredning beträffande ny definitiv löneregering för statsdepartementen, de centrala ämbetsverken och fängvårdsstaten, därvid skall tagas i övervägande, huruvida de för kommunikationsverken beslutade avlöningssystem och därmed förknippade nya löneprinciper böra överföras och komma i tillämpning inom andra grenar av den civila statsförvaltningen. Enligt vad under hand inhämtats, läser löneregeringskommittén så bedriva detta arbete, att resultatet därav kan föreligga tids nog för att förslag till nya löneregeringar skall kunna föreläggas 1921 års riksdag. Starka skäl torde därför tala för att avvakta, vad kommittén kan komma att föreslå för andra verk, och icke nu sätta i fråga någon ny löneregering för riksbankens vaktpersonal.

På grund av det anförda föranlätas fullmäktige hemställa, att såväl de i ärendet väckta motionerna som vaktmästarnas framställning för det närvarande icke måtte till någon åtgärd föranleda.»

I den av fullmäktige omförmälda skrivelsen från vaktmästarna vid huvudkontoret hemställas,

Vaktmästarens hemställan.

att riksbankens vaktmästare må i lönehänseende likställas med de s. k. kommunikationsverken samt placeras i den för dessa verk gällande 6 lönegruppen; att pensionsbeloppet må fastställas till 2.000 kronor per år; att semester årligen må åtnjutas enligt de för kommunikationsverken från den 1 juli detta år gällande grunder; att likartade grunder rörande lönens utbetalande, som komma att gälla för ovan nämnda verk, även må fastställas för oss samt att den nya lönestaten må träda i kraft den 1 juli innevarande år.

Fullmäktige i riksgäldskontoret.

Fullmäktige i riksgäldskontoret hava i en till utskottet inkommen, den 18 mars 1920 dagtecknad skrivelse anfört följande:

»I skrivelse den 13 nästlidna februari har bankoutskottet anbillit, att fullmäktige i riksgäldskontoret ville avgiva yttrande över en inom riksdagens andra kammare väckt motion nr 174 av herr Bäcklund m. fl. om höjning av löneförmånerna för vaktmästarna i riksgäldskontoret och befattningshavarna vid riksdagens hus; och få fullmäktige med anledning därav anföra följande.

Nämnda motion hänvisar till en annan, inom första kammaren väckt motion nr 26, vari föreslås, bland annat, att riksbankens vaktmästare måtte i lönehänseende jämnställas med de s. k. kommunikationsverken samt placeras i den för nämnda verk från den 1 juli 1920 gällande lönestats tredje lönegrad. Motionärerna inom andra kammaren hemställa, att avlöningen till vaktmästarna i riksgäldskontoret samt till tjänsteinnehavare vid riksdagens hus måtte höjas med samma belopp, som kan varda bestämt för vaktmästarna i riksbanken.

Avlöningen till de befattningshavare vid kommunikationsverken, vilka tillhöra tredje lönegradens högst avlönade ortsgrupp, är enligt 1919 års riksdags beslut och Kungl. Maj:ts kungörelse den 19 juni 1919 bestämd till följande belopp:

| | | |
|-------------|-------|----------------|
| löneklass 3 | | kronor 2,832:— |
| » 4 | | » 2,988:— |
| » 5 | | » 3,144:— |
| » 6 | | » 3,300:— |
| » 7 | | » 3,486:— |

Jämlikt § 10 mom. 2 i berörda kungörelse skall tjänsteman, efter att hava tillhört en och samma löneklass under tre år, uppflyttas till närmast högre löneklass samt efter ytterligare tre år till den därpå följande högre löneklassen o. s. v., intill dess den för lönegraden fastställda högsta löneklassen uppnåtts.

Enligt den år 1919 fastställda avlöningsstaten för riksgäldskontoret höjdes ej obetydligt vaktmästarnas i detta verk avlöningsförmåner. Årsavlöningen bestämdes till 2,200 kronor, vartill komma tre ålderstillägg, vart och ett å 100 kronor, efter tre, sex och nio års tjänstgöring, i följd varav deras slutavlöning uppgår till 2,500 kronor. Härjämte äro vaktmästarna berättigade till uniformsbeklädnad, vars värde torde kunna beräknas till minst 300 kronor årligen. Med inberäkning av sistnämnda förmån kan alltså vaktmästarnas begynnelseavlöning anses uppgå till 2,500 kronor och slutavlöningen till 2,800 kronor. Förste vaktmästaren i riksgäldskontoret åtnjuter, i likhet med vaktmästare, fri uniformsbeklädnad och uppbär 350 kronors större årlig avlöning än dessa. Hans löneförmåner utgöra sålunda, med inberäkning av uniformsbeklädnadens värde, 2,850 kronor och efter ålderstilläggets intjänande 3,150 kronor.

Riksgäldskontorets förste vaktmästare och en av vaktmästarna åtnjuta för närvarande bostad inom riksdagshuset. Värdet av denna förmån, vartill hör nödigt bränsle och elektriskt ljus med en strömförbrukning av högst 100 kw. om året, är i gällande avlöningsstat beräknat till 400 kronor, vilken summa avdrages å deras lön, men uppgår i själva verket efter nu gällande priser till ett vida större belopp. Samtliga ordinarie vaktmästare i riksgäldskontoret med undantag av förste vaktmästaren innehåva regelbunden anställning i riksdagen och erhålla därigenom en avsevärd ökning i inkomster.

Om hänsyn tages till ovannämnda bostadsförmån och tjänstgöring i riksdagen, kunna vaktmästarnas i riksgäldskontoret löne- och arvodesförmåner anses ganska väl svara mot de löneförmåner, som tillkomma kommunikationsverkens befattningshavare inom tredje lönegraden. Mot en omreglering av vaktmästarnas löneförmåner så kort tid efter den förra året skedda, talar i varje fall den omständigheten, att frågan om reglering av löneförhållandena för befattningshavare inom statsdepartementen och de centrala ämbetsverken nyligen hänskjutits till löneregeringskommittén och att även frågan om löneregering vid riksdagens båda verk kan förväntas bli överlämnad till denna kommitté. Under förutsättning att de nya avlöningsprinciper, på vilka den redan genomförda löneregeringen för kommunikationsverken är grundad, komma att tillämpas även vid statens övriga verk, lär det blivande nya avlöningssystemet komma att omfatta såväl tjänstemän som vaktmästare och föranleda till en genomgripande omdaning av bådadernas anställningsvillkor, såväl vad beträffar den kontanta avlöningen som övriga med anställningen förenade förmåner.

Fullmäktige vilja även uttala, att vaktmästarnas lönefråga ej synes böra upp- tagas till behandling annat än i samband med övriga befattningshavares inom verket.

Vad beträffar tjänst innehavarna vid riksdagens hus, synes motionärernas förslag gå ut på att deras nuvarande löneförmåner skola förbättras; dock angiva motionärerna ej närmare, huru de tänkt sig denna löneregering böra ordnas. Ej heller beträffande dessa befattningshavare, vilka fått sina löneförhållanden reglerade år 1919, synes fullmäktige anledning föreligga att nu företaga någon omreglering, utan bör jämväl frågan härom anstå, till dess den nya allmänna löneregeringen för riksgäldskontorets befattningshavare kommer till stånd.

På grund av det anförda få fullmäktige såsom sin mening uttala, att ifråga- varande av herr Bäcklund m. fl. väckta motion icke bör av riksdagen bifallas.»

Såsom av fullmäktige i riksbanken erinras, är avlöningsreglementet för riksbanken för närvarande enhetligt med likformiga bestämmelser för alla befattningshavare i banken. Denna enhetlighet skulle komma att brytas, om, såsom motionärerna föreslå, för vaktpersonalen enbart ett helt nytt avlöningssystem skulle införas. Det syntes därför fullmäktige, att med nyreglering av denna personals avlöningsförhållanden torde böra anstå, till dess en nydaning av riksbankens avlöningsstat i dess helhet företoges.

Även fullmäktige i riksgäldskontoret uttala såsom sin mening, att vaktmästarnas avlöningsfråga icke borde upptagas till behandling annat än i samband med de övriga befattningshavarnas.

Utskottet.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 31 december 1919 har som känt är 1902 års löneregléringskommitté erhållit uppdrag att verkställa utredning beträffande ny definitiv löneregléring för statsdepartementen, de centrala ämbetsverken och fångvårdsstaten, därvid skall tagas i övervägande, huruvida de för kommunikationsverken beslutade avlöningssystem och därmed förknippade nya löneprinciper böra överföras och komma i tillämpning inom andra grenar av den civila statsförvaltningen. Enligt vad utskottet inhämtat, hava fullmäktige i riksbanken nyligen beslutit att hos Kungl. Maj:t hemställa om uppdrag för löneregléringskommittén att parallellt med sitt förslag till nya stater för nyssnämnda myndigheter och verk även uppgöra förslag till ny avlöningsstat för riksbanken.

Under sådana förhållanden har utskottet, som anser skäl föreligga för en revision av avlöningsförhållandena för här ifrågavarande personal och som förutsätter, att förslag till definitiv löneregléring förelägges 1921 års riksdag, funnit motionerna icke för närvarande böra föranleda någon åtgärd.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motioner

a) I: 26 och II: 75 samt

b) II: 174

icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 29 april 1920.

På bankoutskottets vägnar:

MALTE SOMMELIUS.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Gustafsson, Wickman, Lindley, Öhngren, Östberg, Johansson* i Friggeråker, *Rosling* och *Bondeson* samt

av andra kammaren: herrar *Kristensson, Gustafsson* i Örebro, *Jonsson* i Gumboda, *Borg, Sommelius, Edbom, Jensen* och *Andersson* i Stockholm.